

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2023/33

Karar Sayısı : 2023/117

Karar Tarihi : 22/6/2023

R.G. Tarih - Sayı : 15/9/2023 - 32310

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1. İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2023/33)
2. Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2023/47)
3. Alanya Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2023/99)

İTİRAZLARIN KONUSU: 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasının ikinci ve beşinci cümlelerinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talepleridir.

OLAY: Ticaret sicilinden terkin olunan şirketin yeniden tescili talebiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un geçici 7. maddesinin itiraz konusu kuralların da yer aldığı (15) numaralı fıkrası şöyledir:

“(15) Bu maddede düzenlenmeyen hususlarda ilgili kanun ve esas sözleşmelerde öngörülen usullere göre hareket edilir. Bu madde gereğince tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek malvarlığı, unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal eder. Hazine bu şirket ve kooperatiflerin borçlarından sorumlu tutulmaz. Tasfiye memurlarının sorumlulukları konusunda, özel kanunlardaki sorumluluğa ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun veya Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanır. Ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar haklı sebeplere dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurarak şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilir.”

II. İLK İNCELEME

A. 2023/33 Sayılı Başvuru Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (İçtüzük) hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 16/2/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. 2023/47 Sayılı Başvuru Yönünden

Esas Sayısı : 2023/33

Karar Sayısı : 2023/117

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FIDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 9/3/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. İtiraz yoluna başvuran mahkeme 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (15) numaralı fıkrasının ikinci ve beşinci cümlelerinin iptallerini talep etmiştir.

5. Anılan fıkranın itiraz konusu ikinci cümlesinde bu madde gereğince tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek mal varlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği öngörülmüştür.

6. Bakılmakta olan davanın konusu ise ticaret sicilinden kaydı silinen şirketin ihyası talebine ilişkin olup anılan şirketin unvanının silinmesinden ortaya çıkan herhangi bir malvarlığına yönelik değildir. Dolayısıyla itiraz konusu ikinci cümlelerin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

7. Öte yandan 6216 sayılı Kanun'un "*Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi*" başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurularda izlenecek yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiştir; anılan fıkranın (a) bendinde de "*İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı*", Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

8. İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran mahkemenin gerekçeli kararında, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

9. Yine İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilmesi hâlinde itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği, (2) numaralı fıkrasında ise anılan (b) bendi uyarınca verilen kararın itiraz yoluna

başvuran mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden başvurmasına engel olmadığı belirtilmiştir.

10. Yapılan incelemede itiraz yoluna başvuran Mahkeme tarafından ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık gerekçelerinin 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin (15) numaralı fıkrasının itiraz konusu beşinci cümlesinde yer alan "...*silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde...*" ibaresine yönelik olduğu görülmektedir. Buna karşılık itiraz konusu cümlenin kalan kısmının Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun açıklanmadığı anlaşılmaktadır.

11. Bu itibarla 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı olduğu anlaşılan itiraz konusu cümlenin kalan kısmına yönelik başvurunun anılan Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından reddi gerekir.

12. Açıklanan nedenlerle 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasının;

A. İkinci cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Beşinci cümlesinde yer alan "...*silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde...*" ibaresinin esasının incelenmesine, yürürlüğünün durdurulması talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına,

C. Beşinci cümlesinin kalan kısmına ilişkin başvurunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

9/3/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

C. 2023/99 Sayılı Başvuru Yönünden

13. İçtüzük hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 31/5/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğünün durdurulması talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. BİRLEŞTİRME KARARLARI

A. E.2023/47 Sayılı Başvuru Yönünden

14. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinde yer alan "...*silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde...*" ibaresinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2023/47 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/33 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/33 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 9/3/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2023/99 Sayılı Başvuru Yönünden

15. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinde yer alan "...beş yıl içinde..." ibaresinin iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2023/99 sayılı davanın aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2023/33 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2023/33 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 31/5/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

16. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hülya ÇOŞTAN ÇETİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

17. Anonim şirketlerin tasfiye usulü 6102 sayılı Kanun'un 536 ila 548. maddelerinde hükme bağlanmış, limited şirketlerin tasfiyesi de anılan Kanun'un 643. maddesinde anonim şirketlere ilişkin tasfiye usulüne atıfla düzenlenmiştir. Kooperatiflerin tasfiyesinde de 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda yer alan özel hükümler dışında söz konusu Kanun'un 98. maddesinin 6102 sayılı Kanun'a yapmış olduğu atıf nedeniyle anonim şirketlere ilişkin tasfiye hükümleri uygulanmaktadır.

18. 6102 sayılı Kanun'un 536 ila 548. maddelerinde sona eren anonim şirketin tasfiyeye gireceği belirtilmiş ve tasfiye usulü ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Tasfiye memurlarının belirlenmesi ve yetkilendirilmesi, tasfiye memurlarınca envanter ve bilançonun çıkarılması, şirket alacaklılarının tespiti, alacaklıların alacaklarını bildirmeye daveti, alacaklı olduğu bilinmekle birlikte bildirimde bulunmayanların alacaklarının bankaya depo edilmesi, şirketin süregelen işlerinin yürütülmesi, şirketin malvarlığının paraya çevrilmesi, şirketin borçlarının ödenmesi, pay bedellerinin iadesi, kalan varlığın pay sahiplerine dağıtılması, defterlerin saklanması ve şirketin sicilden terkinin tasfiye usulünün ana hatlarını oluşturmaktadır.

19. Tasfiye sürecine ilişkin bu düzenlemelerin başlıca amaçlarından birisi de şirket alacaklılarının korunması ve alacaklarını, sona eren şirketin veya kooperatifin mal varlığından alabilmelerine imkân sağlanmasıdır. Bununla birlikte tasfiyenin tamamlanmasından ve şirketin sicilden terkininden sonra da şirkete karşı ileri sürülebilecek taleplerin ortaya çıkabileceğini öngören kanun koyucu, Kanun'un 547. maddesinde ek tasfiye kurumunu düzenlemiştir. Bu kapsamda tasfiyenin kapanmasından sonra ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğunun anlaşılması hâlinde ilgililerin asliye ticaret mahkemesinden bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar şirketin yeniden tescilini isteyebilecekleri ve mahkemenin istemin yerinde olduğuna kanaat getirmesi hâlinde şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar vereceği hükme bağlanmıştır. Böylece ticaret sicilinden silinmesi sebebiyle tüzel kişiliğini kaybeden şirketin sicile yeniden tescil edilerek tekrar tüzel kişilik kazanmasına ve hukuki işlemlere taraf olmasına imkân tanınarak ilgililerin olası mağduriyeti önlenmiştir. Ek tasfiye talebi ise herhangi bir süreye bağlanmamıştır.

20. Anılan Kanun'un geçici 7. maddesinde münfesihi olmasına veya sayılmasına karşın tasfiye edilmeyerek ticaret sicili kayıtlarından terkin edilmeyen anonim ve limited şirketler (şirketler) ile kooperatiflerin tasfiyelerine ve sicilden terkinine ilişkin düzenlemelere yer verilmiş, böylece bu şirketler ile kooperatiflerin varlıklarını şeklen sürdürmelerinin önüne geçilmesi

amaçlanmıştır. Bu çerçevede münfesiş olan veya sayılan şirketler ile kooperatiflerin anılan genel hükümlere nazaran kolaylaştırılmış bir usulde tasfiye edilerek unvanlarının sicilden silinmesine ve bunun mümkün olmaması hâlinde ise unvanlarının sicilden resen silinmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu itibarla geçici 7. maddenin genel tasfiye usulünün istisnası ile ticaret unvanının sicilden resen silinme usullerini düzenlediği anlaşılmaktadır.

21. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında bu maddeye göre tasfiye edilecek ve ticaret sicilinden silinecek şirket ve kooperatifler belirlenmiştir. Bu kapsamda 1/7/2015 tarihine kadar sermayelerini mevzuatta öngörülen tutarlara çıkarmamış olan şirketler, münfesiş sayılan şirketler, dağılmış sayılan kooperatifler, son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan şirketler ve kooperatifler ile tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak bilançoları genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamamış olan şirketler ve kooperatifler sayılmıştır. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasıyla davacı veya davalı sıfatı devam eden şirket ve kooperatifler ise kapsam dışında tutulmuştur.

22. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise bu maddeye göre yapılacak tasfiye usulü kapsamında ilgili şirket ve kooperatife ihtar yapılması gerekliliği ile bu ihtarın ilan usulü ve içeriği düzenlenmiştir. Sermaye artırımında bulunmayarak münfesiş olan şirketlere yapılacak söz konusu ihtarda tasfiye memurunun bildirilmesi gerektiği, aksi hâlde tescil kaydının sicilden silineceği, madde kapsamındaki diğer şirketlere ve kooperatiflere yapılacak ihtarda ise faaliyetlerine devam etmek istemeleri hâlinde münfesiş olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesi hususunun belirtilmesi öngörülmüştür.

23. (5) numaralı fıkrada ihtar üzerine şirket veya kooperatif tarafından tasfiye memurlarının bildirilmesi hâlinde tasfiye memurlarının ve adreslerinin tescil ve ilan edileceği, ayrıca bu ilanda şirket veya kooperatif alacaklılarının alacaklarını bildirmeye davet edileceği, şirket veya kooperatifin mal varlığı ile alacak ve borçlarını gösteren listenin de şirket yetkilileri tarafından tasfiye memurlarına verilmesi ihtarının yer alacağı düzenlenmiştir.

24. (6), (7) ve (8) numaralı fıkralarda tasfiye memurlarınca tasfiyenin gerçekleştirilmesi üzerine şirketin veya kooperatifin unvanının sicilden silinmesi ve ilanı hükme bağlanmıştır. (9) numaralı fıkrada ise tasfiye memurlarının gerekli bilgi veya belgelere erişememesi ve bu durumun bildiri üzerine unvanın silinmesi ve bu hususun ilanı düzenlenmiştir. (10) numaralı fıkrada bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiyesine başlanan şirket veya kooperatiflerin genel kurullarının iki defa üst üste toplanamaması hâlinde, son ve kati bilançonun sicile tevdi üzerine tasfiyenin sona ermiş sayılması ve unvanın sicilden silinerek bu hususun ilanı hükme bağlanmıştır.

25. Söz konusu maddenin (11) numaralı fıkrasında, (4) numaralı fıkraya göre yapılan ihtar ve ilana süresi içinde cevap vermeyen ya da tasfiye memuru bildirmeyen, durumunu kanuna uygun hâlde getirmeyen veya faaliyette bulunduğu adresi kanıtlamayan şirket ve kooperatiflerin sicilden tasfiye edilmeksizin resen terkinde öngörülmüştür.

26. (12) numaralı fıkrada bu madde uyarınca tasfiye sürecinin işletilememesi veya iflas durumunun söz konusu olması hâlinde şirket veya kooperatifin borçlarının bulunmasının unvanın sicilden silinmesine engel teşkil etmediği belirtilmiştir.

27. (15) numaralı fıkranın ikinci ve üçüncü cümlelerinde bu madde uyarınca tasfiye edilmeksizin unvanı silinen şirket veya kooperatiflerin ortaya çıkabilecek mal varlıklarının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve Hazinenin bu şirket veya kooperatifin borçlarından dolayı sorumlu tutulamayacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın beşinci cümlesinde ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanların haklı sebeplere dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde

mahkemeye başvurarak şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebileceği düzenlenmiştir. Anılan cümlede yer alan “...siline tarihinden itibaren beş yıl içinde...” ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

28. Kelime anlamıyla yeniden canlandırma, diriltme anlamlarına gelen ihya; itiraz konusu kural kapsamında sicilden silinen şirket veya kooperatifin sicile tescil edilerek tekrar tüzel kişilik kazanmasını, böylelikle hukuki işlemlere taraf olmasını sağlayan hukuki kurumu ifade etmektedir. Yukarıda açıklanan geçici 7. madde anlamında ihya, bu madde uyarınca genel hükümlere nazaran kolaylaştırılmış usulde tasfiye olunan veya yine bu maddeye göre tasfiye edilmeksizin resen sicilden silinen şirketler ile kooperatiflerin yeniden sicile tescil edilerek tüzel kişilik kazanmaları amacıyla öngörölmüş hukuki bir kurumdur. Bu amaçla alacaklılar ile hukuki menfaatleri bulunanların haklı sebeplere dayanarak ilgili şirketin veya kooperatifin tüzel kişilik kazanabilmesi için mahkemeye başvurmaya imkân tanınmıştır.

29. Söz konusu haklı sebepler kapsamında kanunda öngörölen usule uyulmadan sicilden silme işleminin yapılması, sicilden silinen şirket veya kooperatife ait bazı aktiflerin sonradan ortaya çıkması, şirket organlarına karşı sorumluluk davası açılması veya şirket lehine bir dava açılması ya da şirkete karşı dava açılması veya icra takibi başlatılması gerekliliği gibi şirketin tüzel kişiliğinin dolayısıyla hak ve fiil ehliyetinin bulunmasını zorunlu kılan hâller örnek gösterilebilir.

30. Kanun’un ek tasfiyeyi düzenleyen 547. maddesinde, Kanun’daki olağan usule göre tasfiye edilerek ticaret sicilinden silinen şirketlerin ek tasfiye işlemlerinin zorunluluk arz etmesi hâlinde mahkemeden yeniden sicile tescili talebine ilişkin hükümler belirlenmiş ve talep herhangi bir süreyle sınırlanmamıştır. Kanun’un geçici 7. maddesinde ise münfesih olan veya sayılan şirketler ile kooperatifler için kolaylaştırılmış bir tasfiye neticesinde veya bazı hâllerde tasfiyesiz bir şekilde ticaret sicilinden silinmeyi mümkün kılan ve 1/7/2015 tarihine kadar uygulanma imkânı olan istisnai bir süreç düzenlenmiştir. İtiraz konusu kural ise bu madde uyarınca ticaret sicilinden silinen şirketler ile kooperatiflerin ihyası için başvurulabilecek süreyi silinme tarihinden itibaren beş yıl ile sınırlamaktadır.

B. İtirazların Gerekçeleri

31. Başvuru kararlarında özetle; sicilden terkin edilen şirketin ihyası için açılacak davanın ticaret sicilinden silinme tarihinden itibaren beş yıl ile sınırlanmış olması sebebiyle ihya davası açılmasının mümkün olmadığı, bu sebeple şirkete karşı açılacak diğer davaların da açılmadığı belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa’nın 2., 10., 13., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

C. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

32. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

33. Anayasa’nın 35. maddesinde “*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*” denilmektedir. Anayasa’nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

34. Mülkiyet hakkı; kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak şartıyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma

Esas Sayısı : 2023/33

Karar Sayısı : 2023/117

ve üzerinde tasarruf etme imkânı veren bir haktır (AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 137; E.2019/100, K.2020/62, 22/10/2020, § 13).

35. Öte yandan Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir*" hükmünü içermektedir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlâl edilen ya da ihlâl edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 16; E.2021/46, K.2022/47, 21/4/2022, § 15).

36. Bu çerçevede Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlâl edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceleyebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 17; E.2021/46, K.2022/47, 21/4/2022, § 16).

37. 6102 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinde münfesihi olmasına veya sayılmasına karşın tasfiye edilmeyerek ticaret sicili kayıtlarından terkin edilmeyen şirketler ile kooperatiflerin sicilden resen terkin edilmesi öngörülmektedir. Borçlu şirket ve kooperatiflerin sicilden terkin edilmesi bunların taraf ehliyetini de sona erdirdiğinden alacaklıların bu şirketler ve kooperatifler aleyhine dava açması imkânı ortadan kalktığı gibi bu şirket ve kooperatifler tarafından dava açılabilmesi imkânı da sona ermektedir.

38. Anılan Kanun'un geçici 7. maddesinin itiraz konusu kuralın da yer aldığı (15) numaralı fıkrasıyla bu şirketler ile kooperatiflerin ihya edilmesi imkânı getirilmiştir. Bu bağlamda resen sicilden resen terkin edilen şirket ve kooperatiflerden alacağı bulunan kişiler ile bunların yeniden tüzel kişilik kazanmasında menfaati bulunan kişiler ilgili şirket veya kooperatifin ihyası talebinde bulunabilir. Bununla birlikte itiraz konusu kural, tüzel kişiliğin ihya edilebileceği süreyi silinme tarihinden itibaren beş yılla sınırlandırmıştır.

39. Sicil kayıtları terkin edilen şirket ve kooperatiflerden alacaklı olanların bu alacaklarının ve bunlara karşı ileri sürülecek diğer maddi taleplerin Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülk teşkil ettiği açıktır. Dolayısıyla Anayasa'nın 35. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinden doğan güvencelerin sicil kaydı terkin edilen şirket ve kooperatiflerden alacaklı olanların bu alacakları yönünden de geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa'nın 40. maddesi alacaklıların alacağının varlığını tespit ettirebileceği, takip ve tahsilini sağlayabileceği etkili başvuru yollarının oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır.

40. Bu kapsamda mülkiyet hakkı ile bağlantılı olan kuralla Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında devletin bu hakkın korunmasıyla ilgili gerekli koşulları sağlama fonksiyonunu ne ölçüde yerine getirdiğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

41. Anılan Kanun'un geçici 7. maddesi uyarınca sicilden silinen şirketler ile kooperatiflerin ihyası için tanınan mahkemeye başvuru süresi bu yolu işlevsiz kılacak nitelikte olmamalıdır. Bu itibarla alacaklılar ile hukuki menfaatleri bulunanların haklı sebeplere dayanarak ihya talebiyle mahkemeye başvurmaları için itiraz konusu kuralla öngörülen sürenin bu yolu işlevsiz kılıp kılmadığı değerlendirilmelidir.

42. Müfeseh olan veya sayılan şirketler ile kooperatiflerin sicilden silinmesine ilişkin istisnai bir usulü düzenleyen Kanun'un geçici 7. maddesi ile sicil kayıtlarının fiilî durumu yansıtmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla anılan şirketler ile kooperatiflere ilişkin hukuki statünün kesinleştirilmesi amacıyla ihya başvurularına ilişkin sürenin kuralla sınırlanması, sicilden silinmeye ilişkin istisnai usulün niteliğinin gereği olarak görülebilir.

43. Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ileri sürülebileceği bir başvuru yolunun mevzuatta öngörülmesi yeterli değildir. Söz konusu başvuru yolunun aynı zamanda uygulamada da etkili olması diğer bir ifadeyle başarı şansı sunması gerekir.

44. Kuralla sicilden silinen şirketler ile kooperatiflere ilişkin ihya başvurusu için öngörülen sürenin silinme tarihinden itibaren başladığı ve kuralda alacaklıların veya hukuki menfaati bulunanların bu tasfiyeden haberdar olmasını sağlayacak güvencelere yer verilmediği görülmüştür. Bunun yanı sıra kural, ihya için öngörülen sürenin başlaması bakımından alacaklıların veya hukuki menfaati bulunanın söz konusu alacağını ya da hukuki menfaatini talep edebilme imkânından haberdar olması şartını da aramamaktadır. Bu durum alacaklılar ile hukuki menfaatleri bulunanların bu süre dolduktan sonra haberdar oldukları veya ileri sürülebilir duruma gelen talepleri için öngörülen ihya yolunun işlevsiz hâle gelmesine neden olabilecek niteliktedir.

45. Bu bağlamda Kanun'un geçici 7. maddesi uyarınca kolaylaştırılmış bir tasfiye neticesinde veya bazı hâllerde tasfiyesiz bir şekilde sicilden silinme durumunda yeniden tescil talebinin silinme tarihinden itibaren süreye bağlanmış olmasının bu yolun işlevsiz hâle gelmesine neden olabileceği görülmüştür. Başka bir deyişle şirkete veya kooperatife karşı ileri sürülebilir haklı talebin ortaya çıktığı, talep sahibinin bu durumu öğrendiği veya öğrendiğinin makul olarak kabul edilebildiği ve talebin hukuken ileri sürülebilir hâle geldiği tarih yerine silinme tarihinden başlayan sürenin ihya yolunun işlevini gerçekleştirmesine engel teşkil ettiği anlaşılmıştır.

46. Bu yönüyle kural Kanun'un geçici 7. maddesi uyarınca sicilden silinen şirketler ile kooperatiflerin yeniden tescili amacıyla yapılabilecek ihya başvurusuna ilişkin azami sürenin silinme tarihinden itibaren başlatılması Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkına aykırılık oluşturmaktadır.

47. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 35. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 35. ve 40. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural Anayasa'nın 35. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 10., 13. ve 36. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

V. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

48. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinde yer alan "...silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde..." ibaresine yönelik yürürlüğün durdurulması

Esas Sayısı : 2023/33
Karar Sayısı : 2023/117

talebinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 22/6/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI. HÜKÜM

13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle eklenen geçici 7. maddenin (15) numaralı fıkrasının beşinci cümlesinde yer alan "...silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 22/6/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR